

Vedtatt av bystyret 2025

Kristiansand
kommune

Temaplan

Klima- og miljøstrategi

Bygg og anlegg

Innledning

Kommuneplanens samfunnsdel 2020–2030, *Sterkere sammen – Kristiansand mot 2030*, ble vedtatt av bystyret 23. september 2020 og revidert 26. mars 2025. Kristiansand kommune har forpliktet seg til å ta aktivt del i overgangen til et lavutslippssamfunn, og har satt som mål å redusere klimagassutslippene med 55 prosent innen 2030, sammenlignet med 2015.

Kommunens bygge- og anleggsvirksomhet representerer et område med stort potensial for utslippsreduksjon og redusert klimafotavtrykk. Denne temaplanen fastsetter overordnede mål og strategier for hvordan kommunen skal utvikle og gjennomføre bygge- og anleggsprosjekter som bidrar til å realisere kommunens klimamål.

BAKGRUNN

Den norske bygg- og anleggssektoren bidrar med et klimagassutslipp tilsvarende 9 millioner tonn CO² årlig. Inkluderer man klimagasser knyttet til import som kan tilskrives bygge- og anleggsbransjen, er bidraget på 17,3 millioner tonn CO² årlig.

40 prosent av energibruken i Norge er knyttet til drift av bygg. Norske bygg har over tid blitt mer energieffektive blant annet som følge av innstramminger i forskriftene og et effektivt virkemiddelapparat. Kristiansand kommune har oppnådd svært gode resultater med å energieffektivisere mange av sine bygg.

Etter flere år med vellykket satsing på energieffektivisering, har utslipp fra materialbruk og byggeprosess fått økt relativ betydning i byggsektorens totale klimafotavtrykk. Som respons på dette har Enova dreid sin innsats mot å redusere klimagassutslipp i hele byggets livsløp, med mål om å utløse nødvendige markedsendringer og støtte omstillingen til et lavutslippssamfunn.

Noen av de mest effektive virkemidlene for å redusere klimafotavtrykket til byggesektoren er å redusere produksjon av nye byggematerialer, prioritere rehabilitering og ombruk, og å bygge mer langlivede bygninger som kan tilpasses ulike nye funksjoner og krav i fremtiden.

Kreditering foto:

Side 1: Tress Design AS | Kjell Inge Søreide

Side 4: Kjell Inge Søreide

Side 7: Lars Verket

Side 8: Jorunn Monrad

Side 11: Anne Lise Norheim

Side 12: Tress Design AS

Kristiansand kommune som aktør

Kristiansand kommune er en stor aktør som kan bidra vesentlig ved å redusere miljø-belastningen og klimagassutslipp fra egen virksomhet. Gjennom offentlige anskaffelser kan kommunen være en pådriver for bærekraftig utvikling og innovasjon ved å stille ambisiøse krav innen klima og miljø. Kommunen skal utfordre bygge- og anleggsbransjen til å finne fram til den beste byggemåten og den optimale materialbruken hver gang en ny oppgave skal løses.

Kommunen vil tilstrebe løsninger som kombinerer høy kvalitet med positiv effekt på miljøet, både inne og ute. Løsningene skal være helhetlige og ikke på komponent- eller bygningsdelnivå, slik at det enkelte prosjekt skal velge de tiltakene som totalt sett er mest hensiktsmessige og kostnadseffektive.

Mål og strategi

På følgende sider beskrives mål og strategier på et overordnet nivå. Strategiene følges videre opp med konkrete tiltak i påfølgende handlingsplan.

MÅL	STRATEGI
1. Kompetanse	
Kommunen skal ha relevant kunnskap og kompetanse til å nå sine klima- og miljømål.	Sikre at prosjekter har tilknyttet fagpersoner med relevant og oppdatert klima- og miljøkompetanse for bygg og anlegg.
	Etablere godt samarbeid med aktører og kompetansemiljøer som fremmer innovative og bærekraftige løsninger i markedet.
2. Klimafotavtrykk	
Klimafotavtrykket for kommunens bygg og anlegg skal være så lavt som mulig i et livsløpsperspektiv.	Sikre at det utarbeides et helhetlig livsløpsbasert klima-gassbudsjett som brukes aktivt for å velge de tiltakene som gir størst effekt og er kostnadseffektive.
3. Arealeffektivitet	
Kristiansand kommune skal være en pådriver for en sirkulær bygge- og anleggsbransje.	Alltid vurdere rehabilitering, transformasjon eller endring av bruk fremfor å rive og bygge nytt.
	Planlegge for fremtidig demontering når det oppføres nybygg, slik at bygningsdeler og materialer kan skilles ad og ombrukes.
	Redusere ressursforbruket til et minimum og være en pådriver for ombruk av både bygningskomponenter, inventar og utstyr.
Det skal velges robuste materialer med gode miljøegenskaper.	Iverksette tiltak for å øke gjenbruk av masser.
	Stille høye krav til kvalitet i utforming, konstruksjon og materialbruk, for å sikre så lang levetid som mulig.
	Stille krav til valg av materialer som har gode miljøegenskaper og som etter en helhetlig vurdering, gir størst mulig reduksjon av klimagassutslipp basert på livsløpsperspektiv (LCA).

< Dronefoto fra Odderøya mot Kristiansand sentrum og Otra

MÅL	STRATEGI
4. Lokalisering og arealutnyttelse	
Lokalisering av kommunal virksomhet skal bidra til senterutvikling og redusert transportbehov.	Ved lokalisering av ny virksomhet, skal alternativene vurderes i henhold til de overordnede strategiene for arealplanlegging i kommuneplanens samfunnsdel. Prioritere lokalisering og løsninger som legger til rette for grønn mobilitet fremfor privatbilisme.
Bygg skal være arealeffektive, gi rom for sambruk og kunne tilpasses endring av bruk over tid.	Vektlegge arealeffektivitet, generalitet og fleksibilitet og sambruksmuligheter.
5. Arealbruk og økologi	
Bygg og anlegg skal tilpasses landskapet.	Sørge for god stedstilpasning og effektiv arealutnyttelse med et minimalt fotavtrykk.
	Redusere eller unngå terrenginngrep.
	Tilstrebe lokal massebalanse.
	Tilstrebe gjenbruk av jord og vegetasjon.
Kristiansand Kommune skal ivareta verdifulle naturtyper.	Registrere tomtas naturtyper og andre verdifulle elementer samt sikre at informasjonen bringes videre i plan- og byggeprosess.
	Elver og bekkeløp skal holdes åpne og bevares for å håndtere overvann lokalt og som en ressurs.
	Ved inngrep på verdifull natur skal det gjøres avbøtende tiltak.
6. Klimatilpasning	
Kommunens bygg og anlegg skal være forberedt på og tilpasset et klima i endring.	Sørge for at man tar hensyn til lokale virkninger av klimaendringer (overvann, flom mm.) i planlegging og gjennomføring av bygg- og anleggsprosjekter.
	Ivareta og tilrettelegge for større trær, naturlig vegetasjon og permeable flater for å absorbere regnvann og dermed redusere problemer med overvann.

Klimaprofil Agder: Klimaendringene vil for Agder særlig føre til behov for tilpasning til kraftig nedbør og økte problemer med overvann; endringer i flomforhold og flomstørrelser; jordskred og flomskred, samt havnivåstigning og stormflo.

«Mølla» på Grimstad som nå er blitt gjenbrukshub.

MÅL	STRATEGI
7. Anskaffelser	
Kommunen skal benytte offentlige anskaffelser til å fremme klima- og miljøvennlig innovasjon, samt til å oppnå konkrete klima- og miljømessige gevinster.	Stille ambisiøse klima- og miljøkrav i anskaffelser, der dette er relevant og forholdsmessig, og prioritere tiltak som gir størst klima- og miljøeffekt i forhold til kostnad.
	Utvikle økonomiske insentivmodeller til å belønne tiltak som gir dokumenterbare klima- og miljøgevinster.
	Benytte kompetansen i markedet til å fremme innovative og miljøvennlige løsninger i prosjekter.
	Gjennomføre anskaffelsesprosesser som legger til rette for at leverandører kan bruke sin fagkompetanse til å tilby de mest klima- og miljøvennlige løsningene som er tilgjengelige i forbindelse med prosjekter.
8. Miljø- og klimaoppfølging	
Alle prosjekter skal ha en systematisk oppfølging av klima- og miljøkrav.	Sikre at alle prosjekter kartlegger aktuelle klima- og miljøkrav tidlig i prosjektet, fastsetter ambisjoner og konkrete målsetninger, og har en systematikk for å følge opp kravene både under planlegging, gjennomføring og driftsfase.

MÅL	STRATEGI
9. Fossilfrie/utslippsfrie bygge- og anleggsplasser	
Kommunen skal være en pådriver for utslippsfrie bygge- og anleggsplasser.	Kommunen skal prioritere å øke graden av utslippsfrie løsninger på bygge- og anleggsplasser.
	Når utslippsfrie løsninger ikke er mulig, skal fossilfrie alternativer prioriteres.
	Sette krav til klimagass- og energibudsjett med tilhørende mål og tiltaksbeskrivelser, samt rapportering og dokumentasjon av utslipp og energiforbruk fra bygge- og anleggsplasser.
10. Avfallsfrie bygge og anleggsplasser	
Total avfallsmengde for bygge- og anleggsprosjekter skal være så lav som mulig.	Sikre reduksjon i avfallsmengde ved å innføre maksimalkrav til avfallsmengde og krav til planlegging og dokumentasjon.
	Stimulere til økt grad av prefabrikasjon og precut for å oppnå mindre materialsvinn og redusere avfallsmengder.
	Tilrettelegge for god avfallshåndtering og sette strenge krav til kildesorteringsgrad for både riving, rehabilitering og nybygg.
	Bruk av plast skal reduseres i størst mulig grad. Gjenværende plast skal tas i bruk på en sirkulær og bærekraftig måte.
11. Energibruk i byggdrift	
Kristiansand kommune skal opprettholde sin posisjon som en ledende kommune når det gjelder å optimalisere energibruken i både eksisterende og nye bygg.	Bidra til å redusere energiforbruket i kommunale bygg med målrettede investeringer i eksisterende bygningsmasse.
	Design bygg for lavt energibehov og bruk av fornybare energikilder.

Viktige ord og begreper

Insentivmodeller: Strategier som brukes for å motivere eller belønne spesifikk adferd/oppnåelse av bestemte mål.

Klimafotavtrykk: Summen av de direkte og indirekte utslippene. Sier noe om den totale klimapåvirkningen fra f.eks et prosjekt eller område.

Overvann: Regn- og smeltevann som samler seg på harde overflater som tak, veier, parkeringsplasser og lignende, og som ikke blir absorbert av bakken. Må håndteres lokalt for å unngå flom, skader og belastning på avløpssystemet.

Massebalanse: Planlegging for å gjenbruke mest mulig av massene (jord, stein osv.) som graves ut fra et anleggsområde, på stedet eller i nærheten. Dette reduserer behovet for transport, sparer kostnader og minsker miljøpåvirkningen.

LCA: Livsløpsvurdering – Life Cycle Assessment. Analysemetode der man sammenstiller miljøpåvirkningen av alle ledd i en produksjonskjede .

Lavutslippssamfunn: Et samfunn med lave utslipp i alle sektorer, hvor klimasporene hver nordmann etterlater seg er helt nede i 1,5 tonn CO² per år (mot 7,1 tonn CO² i 2023).

Fossilfri bygge- og anleggsplass: Benytter energibærere som ikke inneholder fossilt materiale. Slike energibærere er biodrivstoff, pellets, elektrisitet, hydrogen og vannbåren varme.

Utlippsfri bygge- og anleggsplass: Benytter energibærere uten direkte utslipp av klimagasser og eksos, f.eks elektrisitet eller hydrogen.

Permeable flater: Overflater som slipper vann gjennom, eller som er laget av materialer/produkter som leder regnvann ned i grunnen i stedet for å sende det til avløpssystemet.

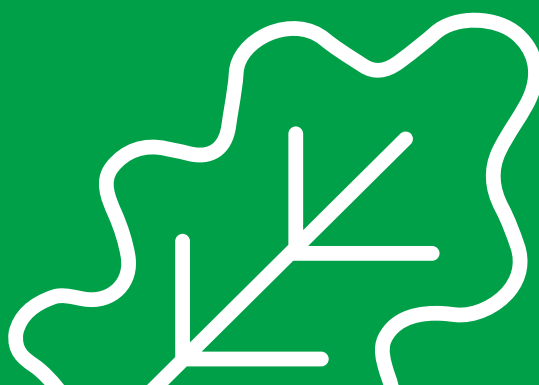
Eiketrær kan bli over 1000 år gamle og være hjem for så mange som 1500 ulike arter av insekter, biller, sopp og lav. Når eiketrær har en omkrets på minst to meter i brysthøyde, regnes de som hule eiker. Disse trærne har en sentral økosystemfunksjon, da de fungerer som særlig viktige habitater for mange truede og nær truede arter.

Kristiansand
kommune

Postboks 4
4685 Nodeland
Tlf: 38 07 50 00
www.kristiansand.kommune.no

Tangvallhallen
inngang

T1

Tangvall skole